

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In qua tractatur de Virtute ac Sacrameto Pœnitentiæ

Bosco, Jean a

Lovanii, 1670

Concl. III. Contritio charitate perfecta justificat antequam Sacramentum actu suscipiatur, non tamen sinè ejus voto, saltem implicito. Poterit esse formalis actus charitatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73393)

diutius supervivuro, si uterque meminerit peccati praeteriti? Nullus est qui haecenus id asseruit; ergo nec nos asseramus. Per consequens, si eadem sit necessitas propositi, quae detestationis, si non sufficiat propositum virtuale diutius supervivuro, nec sufficere statim morituro, supposito quod adit possibilitas illud eliciendi.

Atque haec sufficiant impraesentiarum de Contritione in genere, reliqua dicentur dissequenti, ubi de prima parte Sacramenti Poenitentiae. Sequitur examinanda divisio Contritionis in Contritionem charitate perfectam, & Contritionem imperfectam, quae Attritio dicitur. Quantum ad primum membrum divisionis, scilicet Contritionem charitate perfectam, Dico :

CONCLUSIO III.

Contritio charitate perfecta justificat antequam Sacramentum actu suscipiatur, non tamen sine ejus voto, saltem implicito. Poterit esse formalis actus charitatis.

Divisio Contritionis in perfectam & imperfectam.

94. Probatur 1. pars Concl. ex Trident.

Prima pars est fidei, definita in Concilio Tridentino sess. 14. cap. 4. hisce verbis: Docet praeterea (Sancta Synodus) esse Contritionem hanc aliquando charitate perfectam esse contingat, hominemq. Deo reconciliare, priusquam hoc Sacramentum (Poenitentiae) actu suscipiatur, ipsam nihilominus reconciliationem ipsi Contritioni sine Sacramenti voto, quod in illa includitur, non esse adscribendam.

Et verò cum DD. Catholici unanimi consensu huic doctrinae subscribant, tamen non parva inter illos est contentio, de his, quae requiruntur ad Contritionem charitate perfectam, de qua ibi loquitur Concilium, & cui tribuit vim justificandi extra Sacramentum.

Imprimis autem disputant de voto Sacramenti, sine quo Concilium ait reconciliationem non esse adscribendam Contritioni, his intelligentibus votum explicitum, etiam distinctum ab ipsa detestatione peccatorum, multis verò existimantibus sufficere votum implicitum & virtuale, quod in ipso actu detestationis continetur, juxta dicta Conclusio ne praecedenti.

Rogas, quae sit nostra opinio? Non dubito, quin justificaretur qui haberet explicitum propositum de caetero non peccandi, sive observandi omnia mandata divina, esse de Confessione in specie nihil cogitaret, quod satis significat Tridentinum, quando dicit: *Votum*

Sententia Auctoris, sufficere explicitum propositum de caetero non peccandi.

Sacramenti in ipsa Contritione includi, utique in proposito de caetero non peccandi, tamquam pars in toto, quatenus videlicet est unum ex mandatis Dei, & requisitis ad hoc ut poenitens de caetero non peccet.

Deinde dico, in omni casu, in quo sufficit ad justificationem propositum implicitum seu virtuale de caetero non peccandi, id est, sufficere votum implicitum debito tempore confitendi: eadem enim, imò potior ratio est hujus, quam illius; cum Tridentinum magis videatur requirere expressum propositum de caetero non peccandi, quam expressum propositum confitendi.

Interim nec unum, nec aliud absolute requiritur; quia neque ex Scriptura vel Conciliis, neque ex Traditione aut SS. Patribus aliqua hujusmodi obligatio efficaciter probatur: ergo non est asserenda. Vide dicta conclus. praecedenti, & disp. 2. sect. 3. conclus. 3.

Secunda quaestio inter Scholasticos est talis: Utrum Contritio charitatis perfecta sit formalis actus virtutis charitatis, id est, actus elicitus à virtute charitatis, an verò praeter Contritionem sive detestationem peccati, quatenus est malum Dei, requiratur alius actus explicitus amoris Dei praevius per modum imperii, aut saltem concomitans.

Conclusio nostra est communis, & satis patet ex hoc solo, quòd ejusdem virtutis sit velle alicui bonum, & nolle ipsi malum, v.g. velle Petro visum, & nolle eidem caecitatem; atqui velle bonum Deo, quatenus ipsi bonum, est formalis actus virtutis charitatis: ergo detestari peccatum, quatenus est malum Dei extrinsecum, potest esse formalis actus, sive actus elicitus à virtute charitatis.

Enimverò coincidunt detestari peccatum sive nolle Deo peccatum, & velle Deo carentiam peccati, licet quoad modum tendendi illi duo actus differant, quia unus est per modum profecutionis, alter per modum fugae. Jam autem velle Deo carentiam peccati, quae malum ipsius est, quis non videat esse formaliter ipsum amare, non minus quam optare ipsi aliquod positivum bonum quò bonum ipsius est?

Nonne frequenter carentia alicujus mali operabilior est, quam bonum aliquod positivum? Et id specialiter in peccato contingit (inquit Arriaga disp. 6. n. 4.) quia plus Deo displicet unum mortale, quam placeant è contrario multa bona opera positiva hominis justii; imò quam omnium justorum, si sint pura creatura, simul sumptorum. Ita ille Auctor.

Quod an verum sit, infra proprio loco examinabimus. Sufficit pro praesenti, quòd tantum displicet Deo unum peccatum mortale, quantum placet bonum operum hominis justii.

Igitur

96. & quando, cumque sufficit implicitum propositum, etiam sufficere implicitum votum.

97. Utrum Contritio charitatis perfecta sit formalis actus charitatis?

98. Coincidunt nolle Deo peccatum, & velle Deo carentiam peccati.

99. Tantum displicet Deo unum peccatum mortale, quantum placet bonum operum hominis justii.

Igitur eadem detestatio poterit esse forma-
lis amor & formale odium; odium peccati,
amor vero Dei: & quid mirum, cum pro ob-
jecto formali motivo possit habere tum mali-
tiam peccati, tum bonitatem divinam, quæ
extrinsecè inficitur, ut sic loquar, ab illa ma-
litiâ?

Atque de hoc actu verificari possunt Scri-
pturæ omnes, ac dicta SS. Patrum, quæ vi-
dentur requirere ad justificationem amorem
Dei: 1. Joan. 3. v. 14. *Qui non diligit, manet
in morte.* 1. Cor. 13. v. 2. *Si habuerit omnem sci-
entiam, ita ut montes transferam, charitatem autem
non habero, nihil sum,* quamquam hic ultimus
locus varias patitur interpretationes, de quibus
alibi egimus.

Similiter intelligi potest de hac detestatio-
ne, quod habetur Deuter. 4. v. 29. *Cumque
quereris ibi Dominum Deum tuum, inventes eum:*
*si tamen toto corde quaesieris, & totâ tribulatione
anime tue.* Item illud Christi Luc. 7. v. 47.
*Remittuntur ei (Mariæ Magdalena) peccata
multa, quoniam dilexit multum, licet non dubi-
tem penitentem illam animam, præter detestatio-
nem peccatorum ex motivo charitatis, alios
multos actus expressivissimæ dilectionis, & per
modum profectionis exercuisse.*

Eandem patitur interpretationem, quod
ait Auctor lib. de vera & falsa pœnitentia c. 17.
ibi: *Quem serò pœnitet, oportet non solum timere
Deum iudicem, sed & iustum diligere. Non timeat
pro pena, sed ametur pro gloria.*

Quod autem ille Auctor non loquatur de
actu, realiter distincto ab ipso dolore, colligo
ex sequentibus: *Debet enim (inquit ille) dolere
de crimine, & de omni eius prædicta varietate.
Quod quoniam vix licet, de eius salute Augustinus
pœnit dubitare. Credo quidem illi, qui dixit: Quæ-
cumque horâ ingemuerit peccator, & conver-
sus fuerit, vitâ vivet. Dixit conversum, non
tantum versum, vitâ vivere. Versum quidem puto,
qui dolet de crimine, conversum, qui dolet de omni
(al. animi) eius quam exposuimus, varietate. Veritur
in peccato, qui iam vult dimittere peccatum; conver-
titur, qui iam totus & omnino veritur, qui iam non
tantum penas non timet, sed ad bonum Domini
contendere festinat. Quæ conversio si contigerit alicui,
etiam in fine, desperandum non est de eius remis-
sione.*

De hac conversione loquitur D. Augusti-
nus Serm. 7. de tempore dicens: *Pœnitentiam
certam non facit nisi odium peccati, & amor Dei;*
id est, odium peccati, quod procedit ex moti-
vo charitatis.

Nam quod S. Doctor ibi per amorem Dei
non intelligit actum dilectionis distinctum ab
ipsa Contritione, ostendo ex verbis immedia-
tè subjunctis: *Quando, inquit, sic pœnitet, ut
tibi amorem sapiat in animo, quod ante dulce fuit
in vita, & quod te prius oblectabat in corpore, ip-
sum te cruciat in morte; iam tunc bene ingemiscis*

ad Deum, & dicis: *Tibi soli peccavi, & malum co-
ram te feci.*

Et post pauca: *Ista est, filioli, vera Pœni-
tentia, quando sic convertitur quis, ut non reverta-
tur, quando sic pœnitet, ut non repetat.* Clarum
autem est ad huiusmodi conversionem suffice-
re veram Contritionem ex motivo charitatis,
absque ulteriori actu distincto dilectionis Dei
super omnia.

Sed juvat audire Arriagam disp. 6. n. 21.
Locus hic (inquit) facilem habet explicatio-
nem: nam in eo loquitur Augustinus de certi-
tudine; merito autem dicitur eam à solis illis
actibus causari. Nam de Confessione dubitari
potest; tum quia non est certum illum, qui
abfolvit, esse sacerdotem; tum quia non est
certum illum habere intentionem absolvendi:
quo sensu etiam B. noster P. Franciscus Bor-
gias solebat frequenter dicere, nihil esse præ-
ter Contritionem, quod animæ perfectam
quietem & securitatem pariat. Nam licet etiam
de ipso dolore Contritionis possit dubitari,
utrum sit supernaturalis &c. hæc tamen dubi-
tatio est minima, quæ esse potest, & quæ in
hac vita tolli non potest: præterea tota quantâ
ea est, includitur etiam in Sacramento Pœ-
nitentiæ; nam & ibi dubitare possumus an ha-
beam sufficientem Attritionem. Et præterea
sunt illa alia duo capita, de quibus potest du-
bitari; scilicet de Ordine sacerdotali, & de
intentione absolvendi: nihil ergo Augustinus
nec pro nobis, nec contra nos ibi docuit. Hæc
ille.

Quæ si vera sunt, miror plurimum Conci-
lium Tridentinum sess. 13. c. 7. pro certissi-
ma præparatione, ut dignè quis sacram Euc-
haristiam percipiat, præscribere Confessionem
sacramentalem, & non potius Contritionem
perfectam, vel solam, vel saltem cum Sacra-
mento.

Et sanè si dubitatio, utrum Contritio sit
supernaturalis, utrum satis intensa &c. in hac
vita tolli non potest, quomodo est minima,
quæ esse potest? Siquidem dubitatio nihil aliud
est, quàm ignorantia veritatis; quæ autem
ignorantia major, quàm illa, quæ non potest
vinci in hac vita?

Neque tota quantâ ea est, includitur etiam
in Sacramento Pœnitentiæ; cum secundum
omnes Sacramentum Pœnitentiæ suppleat de-
fectu doloris: ergo magis certus possum esse de
dolore sufficiente cum Sacramento, quàm de
iustificante extra Sacramentum; alioquin non
tam in sublevamen, quàm in gravamen institu-
tum videri posset Sacramentum Pœnitentiæ:
cujus tamen oppositum docet ibidem Arriaga
n. 31. dicens: *In Sacramento Christus vol-
uit singularem adhuc favorem facere pro lege
gratiæ, qui non fuit neque in lege naturæ, ne-
que in scripta, suaviorem reddendo iustifica-
tionem*

102.
Aliæ eum
Explicat
Arriaga.

103.
Sed rejicitur
ab Au-
tore.

Quid sit
dubitatio?

104.
Sacramen-
tum Pœni-
tentia sup-
plet defe-
ctum dolo-
ris.

Institutum
est in suble-
vamen pœ-
nitentiam.

tionem ob merita sua, quæ in eo Sacramento includuntur, unde ex ea ipsa rationabili obligatione, quod homo deberet Deo offerre nobilissimum actum, quem efficere potest per auxilium gratiæ, voluit Christus aliquid remittere exigendo præcisè Attritionem. Hucusque Arriaga.

105.
Quod falsum videtur, si iustificatio per Sacramentum est magis incerta, quam per Contritionem.

Sed, pace vestrà, quid Christus remisit, si iustificatio per Sacramentum cum Attritione, magis incerta est, quam iustificatio per solam Contritionem? Quis non malit elicere summum dolorem cum certitudine, quam minorem cum incertitudine; præsertim accedente obligatione detegendi omnia sua peccata alteri homini, quod aliquibus videtur onus importabile?

Quidquid ergo sit de hac majori vel minori certitudine, non est verisimile Augustinum ad illam attendisse, sed per certam Pœnitentiam, intellexit veram Pœnitentiam, ut patet ex illis verbis mox relatis: *Ista est Etiliis vera Pœnitentiæ.*

106.
Propositur alius locus S. Aug.

Difficilior est alius locus D. Augustini de lapsu ex libro 2, contra Cresc. c. 12, ubi sic legitur: *Sed ideo vobis non videntur mundari, eum ad nos à vobis transseunt, quia non denud baptizantur, quasi solo Baptismo, quem reperti non oportet, cum idem atque unus est, homines ab errore mundantur. Mundantur & verbo veritatis ab illo, qui ait: Jam vos mundi estis propter verbum, quod locutus sum vobis. Mundantur & Sacrificio contriti cordis ab illo, de quo dictum est: Sacrificium Deo spiritus contribulatus, cor contritum & humiliatum Deus non spernit. Mundantur & eleemosynis ab illo, qui ait: Date eleemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis. Mundantur ipsi à, quæ supereminet omnibus, charitate ab illo, qui per Apostolum Petrum dixit: Charitas cooperit multitudinem peccatorum, quæ una si adsit omnia illa recta sunt; si autem desit illa, omnia frustra sunt.*

Rom. 15. v. 9.

1. Pet. 4. v. 8.

Ubi indubiè loquitur de actu dilectionis Dei super omnia, qui solus cooperit multitudinem peccatorum, & sine quo peccator nullatenus mundatur eleemosynis, aut verbo veritatis: ergo neque sacrificio contriti cordis.

107.
Respondetur i. incertum esse an loquatur de charitate actuali.
Rom. 1. v. 5.
S. Aug.

Respondetur, non satis constare, de qua charitate loquatur S. Doctor, an de actuali, an verò de habituali; nam continuò atexit: *Hæc verò (charitas) unde sit, audi docentem Apostolum: Charitas, inquit, Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis. Unde merito creduntur, qui extra Ecclesiam Baptismum Ecclesiæ perceperunt, non habere Spiritum Sanctum, nisi cum ipsi Ecclesiæ in vinculo pacis per connexionem charitatis adherescunt.*

Porro satis manifestum est, Concilium Tridentinum sess. 6. c. 7. illa verba Apostoli intelligere de charitate habituali, ibi: *Id tamen in hac impietate iustificatione sit, dum eiusdem sanctissime*

passivis merito per Spiritum sanctum charitas Dei diffunditur in cordibus eorum, qui iustificantur, atque ipsi inhaerent. Et verò per Spiritum sanctum, quem Augustinus credit non habere illos, qui extra Ecclesiam Baptismum Ecclesiæ perceperunt, quid aliud intelligi potest, quam gratia iustificans?

Atque ut Augustinus illam Scripturam hoc loco interpretatus fuerit de charitate actuali, quid tum? Etenim libenter fatemur Sacrificium contriti cordis nequaquam mundare peccatorem, nisi vel ipsum sit formalis actus (si ve, ut alii loquuntur, actus virtualis) dilectionis Dei super omnia, aut certè, quod quidam putant probabile, ab actu formali charitatis imperetur.

Ceterùm hunc locum D. Augustini explicat Arriaga suprà n. 22. de charitate in proximum, & de unione fidelium inter se: ibi enim contra Donatistas, se ab Ecclesiæ separantes, disputat, ideo immediatè addit hæc verba, quibus concludit illud caput: *Unde merito creduntur &c.* Vides hunc locum minùs bene adduci ad punctum de Contritione, & amore Dei super omnia? Hæc ille.

Certè non video, nisi fatearis charitate proximi & unione fidelium, exclusâ charitate Dei, mundari homines ab errore, & de charitate proximi sic solitariè spectatâ dixisse Apostolum Petrum: *Charitas operit multitudinem peccatorum.* Et Apostolus Paulus: *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis, quod puto non faciliè concesseris.*

Placeat ergo prior expositio, quam similiter applicare poteris alteri loco S. Augustini ex lib. 21. de Civit. c. 27. circa initium ibi: *Qui si pro uno scelere omnia sua distribuerent indigentibus membris Christi, nisi desisterent à talibus factis (homicidiis, adulteris &c.) habendo charitatem, qua non agit perperam, aliquid eis-prodesse non possent.*

Hic locus (inquit Arriaga suprà n. 23.) nullo modo est ad rem præsentem, quia ibi de charitate in proximos agit; vult enim probare eleemosynis solis non redimi peccata, sed debere hominem deserere omnia peccata, & in melius vitam emendare, maximè autem amando proximum sicut seipsum.

Sed quis credat hunc esse sensum D. Augustini? Supponit namque manifestissimè peccatores, de quibus agit, diligere proximum; dando indigentibus eleemosynas, imò plus diligere quam seiplos: unde exhortatur illos ad dilectionem propriam his verbis, quæ immediatè subnequit: *Qui ergo dignas pro suis peccatis eleemosynas facit, prius eas facere incipiat seipso. Indignum est enim ut in se non faciat qui facit in proximum, cum audat dicentem Dominum: Diliges proximum tuum tanquam te ipsum. Mat. 22. v. 39.* Agit itaque de charitate Dei, de qua agebat Apostolus 1. Cor. 13. cuius verba citat

Respondetur 2. Si iustificatio per Sacramentum est magis incerta, quam per Contritionem.

108.
Arriaga explicat hunc locum de charitate proximi.

109.
Expositio alius loci S. Aug.

110.
Respondetur 2. Si iustificatio per Sacramentum est magis incerta, quam per Contritionem.

111.
Respondetur 2. Si iustificatio per Sacramentum est magis incerta, quam per Contritionem.

112.
Respondetur 2. Si iustificatio per Sacramentum est magis incerta, quam per Contritionem.

113.
Respondetur 2. Si iustificatio per Sacramentum est magis incerta, quam per Contritionem.

114.
Respondetur 2. Si iustificatio per Sacramentum est magis incerta, quam per Contritionem.

115.
Respondetur 2. Si iustificatio per Sacramentum est magis incerta, quam per Contritionem.

Señ. 2. De Contritione charitate perfecta Concl. 3. 81

ex v. 4. Charitas patiens est, benigna est: Charitas non emulatur, non agit perperam &c. Sequitur v. 8. Charitas nunquam excidit &c. Et v. 13. Nunc autem manent, fides, spes, charitas, tria haec &c.

Relinque ergo expositionem Arriagae; reliqua interpretationem eorum, qui per charitatem intelligunt dilectionem latè sumptam, quatenus amare dicitur esse, velle bonum aliquid, quod etiam fit per religionem, aliaque virtutes; & dic nobiscum Augustinum locutum fuisse de vera & propria dilectione Dei super omnia, sive per modum prosecutionis, sive per modum fugae.

Si dixeris, Concilium Trident. sess. 6. c. 6. requirit distinctum actum charitatis, tamquam dispositionem ad illam Penitentiam, quam ante Baptismum agi oportet, ibi: *Utrumque, tamquam omnis iustitiae fontem dilgere incipiunt, ac propterea moventur adversus peccata per odium aliquod & detestationem, hoc est, per eam Penitentiam, quam ante Baptismum agi oportet.*

Respondeo unico verbo (quia infra, ubi de sufficientia Attritionis, fuis locum istum explicabimus) Concilium illo capite enumerasse tamquam distinctos omnes illos actus, qui solent intervenire in prima justificatione hominis impii, & qui indubie ad illam sufficientem, parum curando de illa controversia Theologica, an omnes illi actus distincti & expliciti ac formales forent necessarii.

Et sane si de tali actu dilectionis quaeritur, qui per se sine Contritione sufficit ad justificationem, clarum est talem non requiri, saltem primum, alioquin jam Contritio nunquam conferret primam gratiam justificantem, cujus tamen contrarium Concilium sess. 14. cap. 4. definit, ut patet ex ejus verbis in principio Conclusionis relatis.

Nec etiam concomitantem, quia Tridentinum loquitur de charitate, quae perficit Contritionem: *Est, inquit, Contritionem hanc aliquando charitate perfectam esse contingit &c.* Jam autem ex nudo consortio plurium actuum diversarum virtutum, nulla in ipsis causatur perfectio, nequidem extrinseca; sicuti bene actus imperatus accipit perfectionem aliquam ab actu imperante, utpote suo modo ab illo proveniens, & suo modo ejus effectus, causa porro communicat effectui suam perfectionem, si non omnem, saltem aliquam, si non intrinsecam, saltem extrinsecam, prout est causa extrinseca, vel intrinseca.

Si autem sit sermo de actu dilectionis Dei super omnia, qui per se non justificat, quaestio est, an detur talis actus, & inferius ostendam quemcumque verum actum dilectionis Dei super omnia, quantumcumque remissum, per se sufficere ad justificationem.

Non tango hic actum dilectionis inferioris ordinis, v.g. amorem vel cupiditatem boni, actum spei sive amoris concupiscentiae, quo

Deum mihi concupisco; quia certum est Contritionem tali dilectione non perfici satis ad reconciliandum hominem Deo, priusquam Sacramentum actu suscipiatur; nam etiam Attritio à tali actu potest imperari, quae tamen propterea non justificabit ante realem susceptionem Sacramenti.

Sed dicit aliquis; ex solo consortio charitatis habitualis, omnia opera bona hominis iusti accipiant rationem meriti de condigno vitae aeternae; ergo similiter ex praefato consortio charitatis actualis poterit Contritio elevari ad rationem principii justificativi extra Sacramentum; adeoque de tali elevatione seu perfectione videtur Concilium interpretandum, quando docet aliquando contingere Contritionem charitate perfectam esse, non habituali, ut patebit ex dicendis suo loco; ergo actuali, id est non praevia, ut mox probavimus, ergo concomitante.

Respondeo primò, negando Antecedens; nam opera bona naturalia ultra statum gratiae requirunt imperium virtutis supernaturalis, ut patet ex Tract. de Merito.

Respondeo secundò, negando Consequentiam, & rationem do disparitatis; quia per charitatem habitualement seu gratiam justificantem constituitur homo filius adoptivus Dei, juxta illud Tridentini sess. 6. c. 4. *Quibus verbis iustificationis impii descriptio insinuat, ut sit translatio ab eo statu, in quo homo nascitur filius primi Adae, in statum gratiae & adoptionis filiorum Dei per secundum Adam Jesum Christum Salvatorem nostrum.* Quid ergo mirum si opera bona hominis iusti, magis sint accepta Deo, quam bona opera hominis peccatoris, qui est filius diaboli?

Hæc autem prerogativa non competit actu charitatis, praesertim si non est talis ac tantus, qui per se justificet; & quamvis per se justificaret, ac propterea Contritio ipsi conjuncta Deo foret magis accepta, numquid ideo Contritioni adscribenda justificatio, ut facit Concilium, & non potius charitati?

Et verò cum ipsa Contritio sit formalis actus charitatis, aut saltem virtualis, tam accepta erit Deo sine superaddito actu per modum prosecutionis, quam acceptus est Deo actus charitatis per modum prosecutionis sine consortio formalis Contritionis. Sicuti ergo hic justificat, ut inferius dicitur, ita & illa.

Rogas, quid igitur Concilium intellexerit per hanc particulam, *Charitate perfectam*? Responsum charitatis, ex quo debet procedere illa Contritio, quae ante Sacramentum justificat.

Optimè, inquis; aut illud motivum est Deus summè dilectus: ergo ultra detestationem requiritur actus dilectionis per modum prosecutionis; quia enim summè diligo Deum, ideo super omnia detestor peccatum summè ipsius bonitati oppositum.

Confirmatur I. quia detestatio est recessus à peccato: ergo supponit accessum ad oppositum.

L. Confir-

114. Obiectio

Prima responsio.

115. Secunda responsio. Per charitatem habitualement constituitur homo filius adoptivus Dei.

secus per charitatem actualem quae per se non justificat.

116. Quid Concilium intellexerit per illam particulam Charitate perfectam.

117. Obiectio

108. Artiaxi explicat locum de charitate proximi.

111. Obiectio

109. Expositio affectus lecti S. Aug.

110. Rejicitur expositio Arriagae.

111. Obiectio

Confirmatur II. amor Dei est perfectissimus actus, ergo non potest includi in alio minus perfecto.

117. Contritio non est actus imperfectior charitate.

Respondeo ad ultimam confirmationem, Contritionem non esse actum imperfectiorem, sed æque perfectum, cum secundum jam dicta, non tantum virtualiter contineat actum amoris, sed ipse sit formalis actus amoris, est non ita explicitus ac si tenderet per modum prosecutionis.

Idem actus Contritionis est recessus à peccato & accessus ad Deum.

Ad primam confirmationem dico, eundem actum Contritionis, qui formaliter est recessus à peccato, saltem virtualiter & æquivalenter esse accessum ad bonitatem divinam, & è converso, eundem actum amoris, qui formaliter est accessus ad bonitatem divinam, saltem virtualiter & æquivalenter esse recessum ab opposito peccato, quia videlicet ratione ejusdem motivi unus istorum actuum natus est ex alio sequi, si utrumque obiectum quod & terminativum sufficienter proponatur; & quoniam obiectum quod & terminativum amoris sufficienter proponitur, dum eliceo actum Contritionis charitate perfectæ, id est, dum peccatum detestor quatenus repugnans bonitati divinæ, quid mirum si unus & idem actus Contritionis charitate perfectæ sit simul formale odium, & formalis amor, odium peccati, & amor Dei.

118. Quid intendunt Theologi quando dicunt, motum Contritionis esse Deum summè dilectum.

Hinc patet responsio ad principalem objectionem, puta, ideo communiter sic loquitur Theologos, quia vel antecederet conjungitur Contritioni perfectæ formalis amor Dei per modum prosecutionis, vel si non, saltem ipsa Contritio est formalis amor Dei per modum fugæ. Dicendum censeo (inquit Suarez disp. 4. sect. 2. n. 8.) formalem amorem Dei per se loquendo esse necessarium ad justificationem peccatoris, tamquam medium, & rebus ipsis consentaneum à Deo requisitum. Quamquam fortasse necessarium non sit, ut hic amor formalis Dei exerceatur per actum realiter distinctum ab ipsa detestatione peccati, quæ ex illo nascitur, quia cum illa duo objecta sint ita connexa, ut unum sit aliquo modo propter aliud, probabile est, fieri posse, ut uno actu simplici utrumque attingatur. Quapropter

119. Summa Dei dilectio non est obiectum Contritionis, sed summa Dei bonitas.

Respondeo II. per illam communem locutionem minimè significari summam Dei dilectionem esse obiectum motivum Contritionis, sed summam Dei bonitatem, quæ super omnia est diligibilis, & illo actu Contritionis super omnia formaliter diligitur. Illa displicentia (inquit Suarez supra n. 14.) verè dici potest esse propter Deum summè dilectum, quia est elicitæ ex charitate ejus, & respiciendo solum ad bonitatem & amicitiam ejus.

Suarez negat Contritionem esse formalem amorem.

Interim negat hic Auctor hujusmodi actum esse formalem amorem: quia, inquit n. 15. ille actus non tendit directè ad Deum ut in obiectum quod, sed quo, id est, solum respicit illum, ut rationem proximam detestandi pecca-

tum. Item ille actus formaliter non est actus prosecutionis, sed fugæ; amor autem formaliter sumptus, est quædam prosecutio sui obiecti, & quasi virtualis conjunctio ad illud. Unde ut actus dicatur formalis amor Dei, non satis est quod sit elicitus à charitate, quia charitas habet unum obiectum primum, quod est Deus, & alia secunda, ex quibus quædam amat propter Deum, ut proximum, alia odio habet, ut peccatum: est ergo illa detestatio virtualis tantum amor Dei. Hæc ille.

Sed est quæstio de nomine, & ideo non immerito. Dico ergo omnem actum elicitum ab habitu charitatis propriè posse appellari amorem Dei, à primario scilicet ac formali obiecto, quod est bonitas divina, licet aliqui actus differant specie physica, & speciali nomine gaudeant, ratione obiecti materialis aut modi tendendi diversi; tales autem actus sunt dilectio Dei propter se, & dilectio proximi propter Deum.

Nihil sanè clariùs quàm hos actus habere objecta materialia distincta; insuper detestationem peccati propter Deum, modum tendendi diversum; quamquam enim sit prosecutio bonitatis divinæ, non tamen sola; sed præterea fuga mali oppositi, non tantum implicita & virtualis, sed expressa & formalis, à qua vocatur ille actus amoris, Contritio seu detestatio.

Et hoc est quod antea dixi, Contritionem esse amorem Dei per modum fugæ; non quasi sit sola fuga peccati, & non etiam prosecutio bonitatis divinæ; sed quia non est sola prosecutio; sed simul fuga, quod non convenit dilectioni Dei propter se, sive isti actui amoris, per quem volo Deo aliquid bonum, quatenus bonum ipsius est.

Ex his finaliter resolvo, ad justificationem extra Sacramentum: præter detestationem peccati propter Deum; sive quatenus peccatum est malum Dei præter se ut Deus est in se infinite bonus, nullatenus requiri actum amoris Dei realiter distinctum, vel præviu per modum imperii, vel concomitantem. Cumque justificatio extra Sacramentum non fiat sine formali actu charitatis juxta præsentem Dei ordinationem, quæ constat ex Scriptura & SS. Patribus, bene inferetur: Contritio charitate perfecta poterit esse actus formalis charitatis, quæ est ultima pars Conclusionis.

Et fortassis ideo Scriptura Sacra aliquando promittit remissionem vel salutem soli actui Contritionis; Ezech. 18. v. 27. & 28. Et cum avertit se impius ab impietate sua quam operatus est, & fecerit iudicium & iustitiam, ipse animam suam vivificabit. Considerans enim & avertens se vitæ vivet & non morietur. Et v. 30. Convertimini & agite Penitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris; & non erit vobis in ruinam iniquitas. Ubi

120. sed est quæstio de nomine.

Allicuius charitatis specie differentiam propter distinctio nem obiecti materialis & modi tendendi.

Contritio est actus amoris Dei per modum fugæ.

121. Ad justificationem extra Sacramentum præter detestationem peccati propter Deum non requiritur alius actus amoris.

122. Scriptura aliquando promittit remissionem peccatorum.

124. Ubi

Ubi nulla sit specialis mentio dilectionis Dei, sed solius conversionis & Pœnitentiæ, quæ indubiè in detestatione peccati propter Deum; Pœnitentiâ quidem in detestatione, conversio autem in ly *Propter Deum*, quod significatur Deum, seu bonitatem divinam esse finem illius detestationis; quomodo autem possum operari propter finem sine conversione ad finem? Non est conceptibile.

Hinc David peccator, adulter utique & homicida, cum dixisset 2. Reg. 12. v. 13. *Peccavi Domino*, statim meruit audire ex ore Nathanae Prophete: *Dominus quoque transfudit peccatum tuum*. Cur hoc nisi quia propter Deum detestabatur suum peccatum? Unde non dixit simpliciter: *Peccavi*, sicut dixerat Saul 1. Reg. 15. v. 24. *Dixitque Saul ad Samuellem: Peccavi, quia prevaricatus sum &c.* Et sicut legitur de Juda Iscariote Matth. 27. v. 2. *Peccavi tradens sanguinem istum*, qui etiam propterea non meruerunt audire: *Dominus quoque transfudit peccatum tuum*; sed addidit Propheta Regius ly *Domino*, dicens: *Peccavi Domino*.

Quod etiam observavit Psalm. 31. v. 5. ibi: *Dixi, confitebor adversum me iniquitatem meam Domino, Domino*, inquit, id est, propter Dominum seu bonitatem divinam in se, & continud atexit: *Et tu remisisti impietatem peccati mei*, absque ulteriori actu dilectionis, quoniam illa confessio erat verus & proprius actus dilectionis.

Sed numquid ad remissionem peccatorum extra Sacramentum requiritur talis confessio, adeo ut non sufficiat detestatio peccatorum ex motivo religionis, obedientiæ, Pœnitentiæ specialis &c. etiam quando adest motivum extrinsecum charitatis, id est, verus actus charitatis imperans hujusmodi detestationem? Respondeo:

CONCLUSIO IV.

Ad Contritionem charitate perfectam requiritur, quod sit elicitus actus charitatis, aut saltem imperatus.

Est communis contra nonnullos qui putant sufficere detestationem peccati ex motivo obedientiæ, vel religionis, aut Pœnitentiæ specialis; quia, inquiunt, illa est perfecta aversio à culpa, cui in Scriptura promittitur remissio peccati, nulla factâ mentione motivi dilectionis Dei super omnia: idque videtur postulare humana fragilitas, quæ raro trahitur motivo dilectionis, frequentius verò motivo obedientiæ, religionis, aut Pœnitentiæ specialis. Cum ergo frequentissimus sit lapsus, non debuit adeo difficilis & rara assignari medicina.

Confirmatur ex communi fidelium apprehensione, qui tunc putant se habere veram Contritionem, quando ita dolent de peccatis propter Deum, ut nulla etiam stante penâ vel præmio, damno vel emolumento, eodem modo dolerent, quod totum reperitur, quoties peccatum consideratur in ordine ad solum Deum, vel ut irreverentia, vel ut injuria, vel ut offensâ, tamen absit motivum rigorosæ dilectionis.

Et si objicias ipsi: Actus spei quo quis desiderat beatitudinem, & ex hoc desiderio dolet de peccatis, est nobilior, & tamen non sufficit.

Responderi, inquiunt, posset imprimis, Durandum 4. dist. 17. q. 2. dicere, dolorem illum ex motivo spei sufficere; quamvis enim non sit amor amicitiae erga Deum, sed solum concupiscentiæ, equidem est verus amor, & in nobismetipsis experimur, gaudere nos, quando amatur hoc amoris genere, non enim potest esse hic amor, nisi ex bonitate, quæ apprehenditur in ipso objecto amato: breviter, talis amat Deum sibi propter Dei bonitatem.

Atque huic sententiæ videtur adstipulari Doctor Subtilis 4. dist. 14. q. 2. n. 14. ubi docet, Contritionem perfectam posse provenire ex consideratione peccati, ut impeditivi præmii, & inductivi supplicii. Verba ejus sunt: *Ad huius intellectum sciendum, quod peccator in peccato existens... potest ex naturalibus tum communi influentia considerare peccatum commissum, ut offensivum Dei, & ut contra legem divinam, & ut aversivum à Deo, & ut impeditivum præmii, & ut inductivum supplicii, & sub multis talibus rationibus; & potest voluntas ipsum sub aliqua illarum rationum, vel sub multis illud peccatum se consideratum detestari, & ille motus potest continuari, & intendi ante infusionem gratiæ.*

Potest etiam ista detestatio esse totaliter circumstantionata circumstantiis moralibus debitis: non est enim verisimile, quod necesse sit propter peccatum istud remanens, actum quemcumque circa peccatum commissum esse defectivum in aliqua circumstantia morali. Iste autem motus dicitur Attritio (tempore Scoti, nunc Contritio charitate perfecta) & est dispositio sive meritum de congruo ad deletionem peccati mortalis, quæ sequitur in ultimo instanti ultimi temporis in quo tempore ista Attritio duravit. Hucusque Scotus pro sententiâ, ut apparet Durandi. Dico, ut apparet, quia reverâ nihil tale ibi docet, ut constabit ex infra dicendis.

Ceterum quoniam hæc doctrina, quam adscribunt Durando, minus consona invenitur Concilio Trid. sess. 14. cap. 4. ubi statuit Contritionem imperfectam, quæ Attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennæ & pœnarum metu communiter concipitur, tamen voluntatem peccandi excludat, cum spe veniæ, nihilo-

& confirmatur ex communi fidelium apprehensione.

125. Objectio.

Solvitur.

Durandus dicit sufficere dolorem ex motivo spei.

126. Pro hac doctrina Scotus dicitur.

127. Durandus dicit non sufficere Attritionem nisi cum charitate perfecta.

127. Doctrina Durandi minus consona Concilio Tridentino.

